

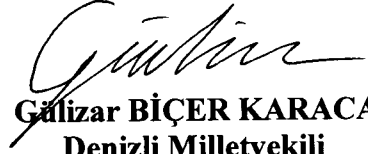

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 3.12.2021
Sayı : 1979

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 03/12/2021

Gülizar BİÇER KARACA
Denizli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	-Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme	
Tarih: 7 Aralık 2021		Esas No: 2/3999

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
06 Aralık 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
06 Aralık 2021
No. 923424
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GEREKÇE

Dünya Engelliler Günü; 1992 yılında BM tarafından kabul edilmiş olan bir uluslararası farkındalık günüdür. Engellilerin sadece bir gün değil her gün ön planda tutulması, pozitif ayrımcılık tanınarak gerek iş hayatında gerekse sosyal hayatlarının kolaylaşması bir devletin önde gelen politikalarından olması gerekmektedir. Engelli bireylerin zaten hali hazırda sağlık hakları her gün ihlal edilmekte iken ve bundan dolayı yaşam hakları da tehdit altında iken yaşamlarını sürdürmeye çalışmaları; iş hayatında istihdam konusunda devlet eliyle önlerine engel konuluyor olması, eğitimde birçok kurumun engelli erişimine uygun olmayışı veya EBA gibi sistemlerin işitme engellilerin erişimine uygun olmayışı gibi birçok alanda haklarının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Ayrımcılık yasağı gerek Anayasamızda gerekse imzacısı olduğumuz uluslararası sözleşmelerde çok uzun zamandır yer almaktadır. Ancak mevzuatta hala ayrımcılık yasağına aykırı hükümler yer alabilmektedir. Kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına alma amacı ile 2016 yılında kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, insan hakkı ihlallerinin incelenmesi açısından bir mekanizma geliştirmiştir. Hakkı ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler TIHEK'e başvuru yapabilmektedir. Ancak engellilerin uğradığı ayrımcılıkların incelenebilmesi için engelli bireylerin başvuru yapması beklenmektedir. Bu noktada hak ihlali yaratan durum ise başvuru yapma imkanı bulunmayan engelli bireyler açısından oluşmaktadır. Mevzuatta yapılacak değişiklikler ile ilgili sivil toplum örgütlerinin de hakkı ihlal edilen engelli bireyler için başvuru yapabilmesine imkan sağlamak hem ilgili kişi açısından hem de TIHEK'in vereceği karar ile diğer benzer şekilde hakkı ihlal edilen engelli bireyler açısından emsal karar olmasına fayda sağlayabilecektir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) - Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye verilerine göre, dünya nüfusunun yaklaşık %15'i engelli bireylerden oluşmaktadır. Yani dünyada 1 milyar engelli bulunmaktadır. Bu nedenle, dünyadaki "en büyük azınlık" olarak nitelendirilmektedirler. Türkiye'de ise Ulusal Engelli Veri Taban'ına göre engelli birey sayısı 1.559.222'dir. Veri tabanında yer alan bu rakamın engelli raporu alan kişilerden oluştuğunu da belirtmek gerekmektedir. Resmi olmayan rakamlara göre Türkiye'de, nüfusun %13'ü kadar yani yaklaşık 9 milyon engelli olduğu düşünülmektedir.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (Sözleşme), Türkiye, tarafından 2007 yılında imzalanmış ve 2009 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş; fakat iç hukuk geçen süre zarfında Sözleşme ile uyumlaştırılmamıştır. İç hukukta yapılan en önemli değişiklikler birçok mevzuatta yer alan "özürlü" kelimesinin "engelli" ibaresi ile değiştirilmesiyle sınırlı kalmıştır.

Mevcut mevzuat, Anayasa'nın 10. Ve 36. maddeleri ile düzenlenmiş olan ayrımcılığın yasaklanması başta olmak üzere sözleşmeden kaynaklanan diğer yükümlülükler açısından gözden geçirilmelidir. Ayrıca, Sözleşme'nin uygulanmasının izlenmesi bağımsız bir organ tarafından yapılmamaktadır. Aksine bu konudaki yetki bütün çalışanları hükümet tarafından atanan bir devlet kurumuna, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne (EYHGM) verilmiştir. Engelliler ve sivil toplum örgütlerinin, Sözleşme'nin uygulanmasının izlenmesine katılımının sağlanmasına yönelik oluşturulmuş herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır. Örneğin kamu kurumu olan bakım rehabilitasyon merkezleri STÖ'lerin katılım gösterebildikleri bağımsız izlemelere açık değildir.

“İnsan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması için çalışmak, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek.” Misyonu ile kurulduğunu iddia eden Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’nun yıllar içerisindeki çalışmaları incelendiğinde bu misyondan oldukça uzak çalışmalarda bulunduğu, görevlerini tam olarak yerine getirmediği görülmektedir. Her ne kadar işlevsellikten uzak olsa de Kurumun ilgili kanununda yapılacak başvurular ile ilgili yer alan düzenlemeler engelli vatandaşların etkin bir şekilde adalete erişimlerini kısıtlayabilmektedir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinde hak ihlaline uğrayan gerçek ve tüzel kişilerin başvuruda bulunabilecekleri yer almaktadır. Engelli bireyler söz konusu olduğunda; ayrımcılığa veya başka bir insan hakkı ihlaline uğramış engelli bir bireyin T HEK’e bireysel olarak başvuruda bulunması mümkün olmayabilmektedir. Ayrıca konu ile ilgili sivil toplum örgütleri gibi kuruluşların da “davaya katılma” usulüne benzer T HEK’e başvuru imkanının sağlanması gerekmektedir.

Teklif ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nda yapılacak düzenleme ile T HEK’e başvuru yapabilecek olanlar arasında sayılan “hak ihlaline uğradığını iddia eden gerçek ve tüzel kişiler”e, hakkı ihlal edilen engelli gerçek kişi adına ilgili sivil toplum örgütlerinin de başvuru yapabilmesine olanak sağlanarak; başvuruda bulunmasına fiziksel olarak imkanı olmayan engelli bireyler adına sivil toplum örgütlerinin başvuru sürecini yürütmesi amaçlanmaktadır.

**06/04/2016 TARİH VE 6701 SAYILI TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK
KURUMU KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 17’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tüzel kişi” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya hakkı ihlal edilen engelli gerçek kişi adına ilgili sivil toplum örgüt veya örgütleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür

